

I SKOLE NU

**SKOLESTART FOR BØRN
MED UDVIKLINGSHÆMNING**

MIKKELS FØRSTE SKOLELEDAG

Se side 4

Den første ud af cirka 2000 skoledage kan være en nervepirrende oplevelse - både for børnene og for forældrene

FOR WILLIAMS SKYLD

Se side 9

Det handler om at dele viden, når et barn rykker fra børnehaven og ind på Nørrebro skolen

TÆT PÅ THOR

Se side 15

De kalder det skole, og så skal man også lære noget

Besøg WWW.I-SKOLE-NU.DK for mere information om hvordan du hjælper dig selv og dit barn godt i gang med skolen!

LÆS OGSÅ OM:

PPR - Vejens løsning - Historien om Jonas - Ministerens input - VISO - LEV
...og få svar på en masse spørgsmål om dit barns skolegang

Begyndelsen på en fantastisk rejse starter her

Det at starte i skole er for rigtig mange begyndelsen på en fantastisk rejse, hvor man ikke altid kender endemålet. Nogle gange kan det virke skræmmende ikke at vide, hvor man ender, men ofte oplever man, at de ti år i folkeskolen bringer ens børn langt videre, end man havde turdet håbe eller forstillet sig, da de startede i skolen. Sådan er det også for børn med udviklingshæmning.

Landsforeningen LEV vil med dette hæfte gerne være med til at byde velkommen til en verden af muligheder og udviklende udfordringer, der i de næste godt ti år vil følge jer og jeres børn.

Landsforeningen LEV ønsker nu og i fremtiden at støtte op om jer som forældre, om jeres børn og dermed være med til at arbejde for, at folkeskolen ikke kun bliver en god oplevelse, men også bliver et sted, hvor I som forældre vil kunne se, hvordan jeres barn bliver stimuleret og er i stadig faglig udvikling.

At folkeskolen er begyndelsen på en forunderlig rejse, er desværre ikke altid den virkelighed, vi kender. Trods de gode intentioner, er der forældre og børn med udviklingshæmning, der kommer i klemme. Nogle skal rent faktisk kæmpe for, at deres barn får et rigtigt skoletilbud, som man kan læse her i bladet i artiklen om Jonas. Så alt er absolut ikke rosenrødt, men vi vil gerne med dette hæfte vise, at der er muligheder, og at der over hele landet arbejdes målrettet på at give børn med udviklingshæmning en skolegang, der gør en forskel.

Som Birgit Thomsen, mor til Thor, siger i en artikel her i bladet:

- De kalder det skole, og så skal man også lære noget.

I LEV vil vi gerne være med til at mindske de vanskeligheder, der uden tvivl vil opstå. Derfor er vi også i løbende dialog med Ministeriet for Børn- og Undervisning om skolegangen for børn med udviklingshæmning. Frugten af dette samarbejde er blandt andet hjemmesiden www.foraeldredialog.dk, hvor man kan læse meget mere om undervisningsmål, fagmål, timetal, den gode skolehjem-dialog osv. Se også hjemmesiden www.i-skole-nu.dk, der giver en lang række konkrete bud på, hvordan man som forældre, skole og børnehave kan være med til at sikre, at den første skoledag og de næste mange år bliver en forunderlig rejse.

Sytter Kristensen, landsformand i LEV

I SKOLE NU

For Williams skyld

ISBN 978-87-90127-15-2
Oplag: 20.500 stk.
I skole nu er udgivet af Landsforeningen LEV
www.lev.dk
September 2012

Mikkels første skoledag

Ministeren sprang ud som vikar...

Indhold

- 2 Leder**
Begyndelsen på en fantastisk rejse starter her
- 4 Mikkels første skoledag**
Den første af cirka 2000 skoledage kan være en nervepirrende oplevelse
- 7 Et år lang skolestart**
Grundig visitering skal sikre, at børn med specielle behov får den skolegang, de har behov for
- 9 For Williams skyld**
Det handler om at dele viden, når et barn rykker fra børnehave til skole
- 12 Vejen viser vejen**
Fokus på hver enkelt elevs styrker er basis for skolegang på jysk specialskole
- 15 Tæt på Thor**
De kalder det skole, og så skal man også lære noget, siger Thors mor
- 18 Ministeren sprang ud som vikar**
Børn- og undervisningsministerens første møde med en specialskole
- 22 Nu hopper Jonas endelig af glæde**
Med et års forsinkelse har Jonas endelig fået lov til at komme i skole
- 25 Facts om skolegang for børn med udviklingshæmning**
- 26 En mulighed for at tænke nye tanker**
Få VISO på banen, hvis der er behov for supplerende ekspertise

MIKKELS FØRSTE SKOLELEDAG

Den første ud af cirka 2000 skoledage kan være en nervepirrende oplevelse - både for børnene og for forældrene

Vi skruer tiden tilbage til 15. august. Klokken er tæt på halv ni på denne solrige tirsdag morgen, da seks-årige Mikkel dukker op foran Nørrebjergskolen i Odense. Han holder sine forældre i hånden, og på ryggen bærer han en skoletaske, der både er ny og mægtig.

Familien passerer de to dannebrogflag ved hovedindgangen og går ned ad den lange gang ned til det klasselokale, hvor Yngste B holder til. Da de er næsten halvvejs, drejer Mikkel hovedet og kigger sig i et splitsekund tilbage. Som om han lige skal sige farvel til det kendte og trygge, før han får øjeblikke senere for alvor tager hul på et nyt kapitel i sit liv:

Første skoledag. Den første af de rundt regnet 2000 skoledage, der venter de næste mange år.

- Velkommen, Mikkel. Du er godt nok skoleklar, siger klasse-lærer Dorthe Hjorth ved synet af drengens frejdige smil og det imponerende tornyster.

- Det håber vi da, at han er. I går sagde han nej til at komme i skole. I morges sagde han ja, svarer Mikkels far.

OGSÅ NYT FOR FORÆLDRENE

Sandheden er, at den klejne knægt dårligt nok er klar over, hvad det handler om. Han er en af de 865 drenge og piger med særlige vidtgående behov, som landet over tog hul på deres skolegang i august i år.

Mikkel lider af blandt andet voldsom epilepsi og får medicin i store doser, og selv om han eksempelvis er kvik ved computeren, er han mentalt som en tre-årig.

Første skoledag - og første lektion... Mikkel har både været oppe at stå og gå og kravle, før han finder tryghed i medhjælperen Maries favn.

Mikkel skal dele sangbøger ud sammen med Jonas. Her har det et formål, at han rejser sig op.

Det er derfor, han nu er elev på Nørrebroergskolen. En specialskole, der ikke alene er vant til at håndtere de 140 fysisk og psykisk udviklingshæmmede elever, der alle har svært – nogle endda umådelig svært – ved at tilegne sig de gængse færdigheder som dansk og matematik. Skolen er også vant til at håndtere forældrene, der ofte er usikre og spændte og bekymrede over, hvordan deres børn klarer skiftet til en ny hverdag.

Eller som klasselærer Dorthe Hjorth formulerer det:

- Det er ikke kun børnene, der har første skoledag. Det er også forældrene, der starter i skolen.

ADFÆRD ER DET VIGTIGSTE

I virkeligheden er det ikke epilepsien og de hyppige anfald, der bekymrer Jesper Nielsen og Malene Westergaard mest. Det er "alt det andet", der er med i Mikkels bagage:

- Han kan ikke koncentrere sig og sidde stille, og det er et held, han aldrig er kommet alvorligt til skade. I første omgang håber vi, at han kan lære noget om struktur og adfærd. At sidde stille og spise og forstå, at han ikke skal smide med ting, lægge hånden på en glohed kogeplade og kravle op på en reol og råbe "kom mor".

- Hvis det lykkes, er der håb om, at han også lærer noget. Lige nu er det ikke nødvendigt med de store regnestykker, siger forældrene.

De deltog i Nørrebroergskolens praktikdage før sommerferien og har "en god mavefornemmelse" af stedet. De tror, Mikkel kommer til at trives i Yngste B, som rummer 10 elever fra 0.-3. klasse.

Og mens Mikkel fra første sekund kaster sig ud i det nye – han undersøger tre bøtter med modellervoks sammen med

Farvel, mor ...
forældrene er sendt
uden for døren.

Det er ikke bare børnene, der har første
skoledag. Forældrene starter også i skolen,
siger klasselærer Dorthe Hjorth, som her
taler med Mikkel's forældre - Jesper Nielsen
(tv) og Malene Westergaard.

Mikkel får sin egen individuelle elevplan. Malene
justeres løbende, men det er - som hans klasse-
lærer siger - "et step ad gangen".

klassens ældste dreng Jonas - gør Dorthe Hjorth sit til, at forældrene også skal føle sig velkomne.

Hun viser dem blandt andet det bord, hvor Mikkel skal sidde i fællestimerne. Det er skubbet helt op i et hjørne og placeret bag en skærm, så han kan koble fra, når han brug for det. Men han er samtidig i kontakt med de andre elever, og det er nyt. I børnehaven var det ofte nødvendigt at isolere ham fra de andre børn.

KLAR TIL FØRSTE FLUEBEN

I Yngste B er det blevet tid til at isolere alle de forældre, der er dukket op, over en kop kaffe og et rundstykke, mens elever og lærere sætter sig på gulvet og holder årets første morgensamling.

Her bydes de i alt tre nye elever velkommen til, de vender sommerens ferieoplevelser, synger et par sange og laver en

lille bogstavleg - og samtidig observerer Dorthe Hjorth, at Mikkel vitterligt har svært ved at sidde stille. Han både går og kravler rundt om de andre, før han putter sig ind til medhjælperen Marie Greve og finder ro.

- Vi skal i første omgang give Mikkel tryghed og gøre ham fortrolig med vores rutiner og rammer. Det er okay, at han rejser sig, hvis der er et formål med det. Og det er der, hvis vi for eksempel beder ham hente kassen med vores sangbøger. På den måde kommer han op at stå en gang i mellem, siger hun og tilføjer:

- Når han kan sidde stille i rundkredsen, kan vi sætte det første flueben.

De skal nok nå det. Der er 1999 skoledage endnu ...

ET ÅR LANG SKOLESTART

PPR, visitering, psykologer og tale-høre-pædagoger. Det kan lyde skræmmende, men det sikrer, at netop børn med specielle behov får den skolegang, de har brug for

Når junior nærmer sig skolealderen, så er det for de fleste forældre givet, hvad der skal ske, og hvor junior skal gå i skole. Forældrene kan deltage i et intromøde på skolen, men ellers er der ikke de store forberedelser inden første dag i skolen.

Sådan er det ikke, hvis man har et barn med udviklingshæmning. Her vælger man ikke bare den nærmeste folkeskole eller måske en privatskole. Her skal barnet visiteres til en skole. I Københavns Kommune starter hele skoleforløbet faktisk mere end et år før, barnet starter i skolen, fortæller ledende psykolog i Børnecenter København, Birgitte Park.

Børnecenter København er en specialrådgivning, en PPR-enhed (Pædagogisk Psykologisk Rådgivning), for børn mellem 0 og 18 år med funktionsnedsættelser. De ansatte psykologer og talehørepædagoger kommer i kommunens specialbørnehaver og børnehaverne med basisgrupper for børn med udviklingshæmning.

- Selv om det måske ikke er den lige vej til skolestart, er man i trygge hænder, forsikrer Birgitte Park.

- Vi starter med at tale med børnehaverne om, hvilke børn der skal i skole det kommende skoleår. Omkring 1. juni, året før barnet skal i skole, sender Børnecenter København et brev til samtlige forældre, hvor vi oplyser forældrene om hele forløbet.

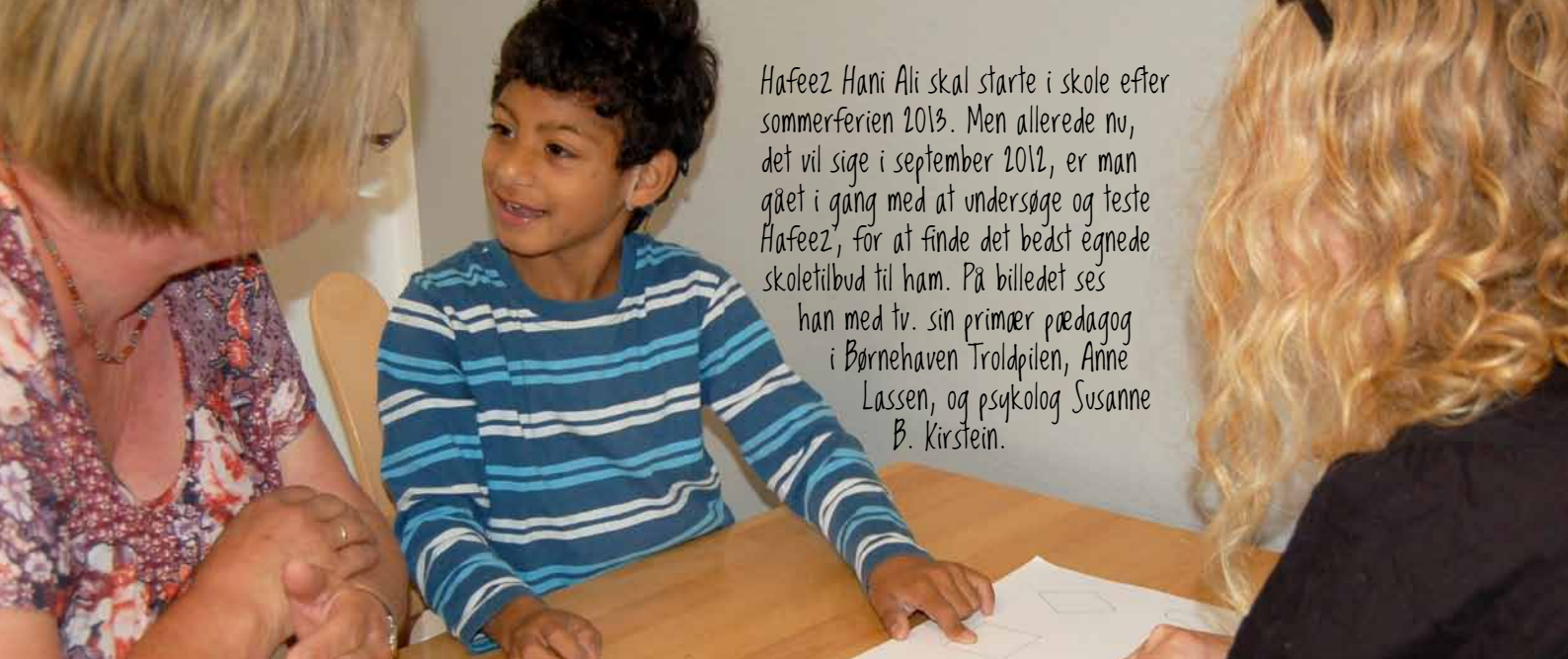
Børnecenter København oplyser forældrene om, at de tilbyder at lave en psykologisk og talepædagogisk undersøgelse i

løbet af efteråret. De informerer om hele forløbet og vedlægger en samtykkeerklæring, som forældrene skal underskrive. Forældrene giver samtykke til, at Børnecenterets specialister må observere og teste barnet samt indhente relevante akter fra andre steder, for eksempel hospitaler. Familier til et barn med udviklingshæmning har ofte kontakt med mange instanser herunder forskellige hospitaler, hvor deres barn er blevet undersøgt og behandlet. Disse undersøgelsesresultater kan indgå i den samlede vurdering af, hvilken skoletype og klasse der vil være den mest hensigtsmæssige at pege på, når den samlede undersøgelse af barnet er færdig.

INFOMØDE

I august året før planlagt skolestart inviteres forældrene til et informationsmøde i en af kommunens specialbørnehaver. Her deltager også repræsentanter (ledere og pædagoger) fra det pædagogiske personale fra andre børnehaver. Børnecenter København informerer om processen op til skolestart, en skoleleder og en specialkonsulent fortæller om specialskoletilbuddene og de tilhørende muligheder for fritidstilbud i kommunen. Den centrale visitation oplyser om lovgrundlag, og om hvordan afgørelser vedrørende optag på specialskoler foregår.

- Det er et meget givtigt møde, hvor alle parter er i dialog med hinanden. Forældrene stiller mange spørgsmål og de tilstedeværende fagpersoner forsøger at medvirke til, at forældrene bliver så godt forberedt på skolestarten, som det er muligt, fortæller Birgitte Park.

Hafeez Hani Ali skal starte i skole efter sommerferien 2013. Men allerede nu, det vil sige i september 2012, er man gået i gang med at undersøge og teste Hafeez, for at finde det bedst egnede skoletilbud til ham. På billedet ses han med tv. sin primær pædagog i Børnehaven Troldpilen, Anne Lassen, og psykolog Susanne B. Kirstein.

UNDERSØGELSESFORLØBET

Arbejdet i børnehaverne starter med, at psykologerne og talepædagogerne lægger en plan for, hvordan undersøgelse af børnene skal foregå.

Forældrene kontaktes direkte af den enkelte talepædagog og psykolog i forbindelse med, at undersøgelsen starter. Forældrene har i hele forløbet mulighed for at være aktive sparringspartnere, idet de kan bidrage med væsentlige oplysninger, som kan indgå i det samlede billede af barnet.

Undersøgelsen skal bidrage til at afdække barnets funktionsniveau, samt dets potentialer og kompetencer. Undersøgelsen kan bestå af observationer og eventuelt testning, samt samtaler med barnets pædagoger og forældrene. Børnehaven supplerer undersøgelsen med et pædagogisk statusnotat. Fysioterapeuten bidrager med en status vedrørende den motoriske udvikling.

Når undersøgelsen er færdig inviteres forældrene til et møde med psykologen, som fremlægger sine resultater fra den psykologiske undersøgelse.

SKOLEMØDE I BØRNEHAVEN

Herefter afholdes der et møde i børnehaven med forældrene, hvor undersøgelsen fremlægges. På dette møde orienteres forældre og børnehave om de mulige skoletilbud, og det besluttes i fællesskab, hvilket skoletilbud, der skal indstilles til. Der skal være enighed om forslaget og forældrenes ønsker imødekommes, så vidt det er muligt. Efter mødet udarbejder psykologen en pædagogisk-psykologisk vurdering.

Den 1. december afleveres den pædagogisk-psykologiske vurdering med forslag om et relevant skole- og fritidstilbud til den centrale visitation, som foretager den endelige afgørelse. I april udsendes der skriftligt svar om, hvor det enkelte barn skal gå i skole. Der er mulighed for at klage over afgørelsen.

- For børn med udviklingshæmning vil der som oftest blive peget på en specialskoleplacering, men det er ikke altid, at visitationen kan imødekomme et særligt skoleønske. Dette afhænger af ledige pladser, elevsammensætning og af hvor

mange elever, der er gået ud af skolen det pågældende år, siger Birgitte Park.

Hvert år skal børn, der er visiteret til et særligt tilbud, revideres. Revisiteringen foregår således, at skolens psykolog taler med specialskolens leder, hvor hvert enkelt barn gennemgås – hvordan udvikler det sig fagligt og socialt. Det besluttes, om barnet skal fortsætte eller visiteres til et andet tilbud.

- Men det er meget sjældent, at et barn revisiteres til et andet tilbud, end det det først har fået, siger Birgitte Park.

SPECIELT ELLER NORMALT?

Inklusion fylder meget i disse tider, når man taler om børn med handicap, specialundervisning og skolegang. I folkeskolelovens bekendtgørelse om specialundervisning er der netop indføjet, at der ved henvisning til specialundervisning skal tages så meget hensyn som muligt til inklusion. Og i styrelsesvedtægten for Københavns Kommune er der retningslinjer for, at man ved visitation til specialundervisning skal vælge det mindst mulige indgribende skoletilbud, hvor det er relevant.

- Et eksempel kunne være, at barnet visiteres til en specialskole, men at det i fritiden får en basisplads på et almindeligt fritidshjem, siger Birgitte Park. Hun fortsætter:

- Børnene i LEVs målgruppe har brug for al den ekspertise og koordinerede indsats, der finder sted på en specialskole. De har også brug for en højt specialiseret specialundervisning, og det kan de få på en specialskole. Men selvom man går på en specialskole, arbejdes der med inklusion alligevel, det er bare en anden måde at arbejde med begrebet på end i folkeskolen.

- På specialskolen vil nogle børn for eksempel ikke kunne klare en hel skoledag i samvær med andre. Men det pædagogiske personale vil til enhver tid arbejde for, at barnet kan blive en del af et fællesskab, også selvom det måske kun kan være i klassen i ti minutter ad gangen. Barnet har brug for mange pauser og normeringen i specialskolerne er netop indrettet sådan, at der kan tages hensyn til fleksible organisationer i løbet af skoledagen.

FOR WILLIAMS SKYLD

Det handler om at dele viden, når et barn rykker fra børnehaven og ind på Nørrebroergskolen. Derfor er et dusin fagpersoner involveret i skiftet. Det kunne måske virke skræmmende på nogen, men ikke på Williams mor - for det virker

Umiddelbart kan det virke overvældende og voldsomt, som de sidder dér: 12 kvinder omkring et bord for at diskutere, hvordan William på seks år skal klare skiftet fra børnehaven til skole.

Men Signe Sørensen synes ikke, det er spor usædvanligt, at en psykolog, en fysioterapeut, to lærere, tre ergoterapeuter og fire pædagoger har afsat en time til at tale om hendes søn. Tværtimod.

- Det er bare udtryk for, hvor seriøst de tager opgaven. Det vil være forfærdeligt, hvis børnehavens erfaringer går tabt. William kan jo ikke selv udtrykke sig, og derfor er den her dialog med skolen bare så vigtig, siger Signe Sørensen.

ÅRELANG PRAKSIS

Det handler om at dele viden. Og det er måske det vigtigste i den række af møder, der har været holdt, siden børnehaven Platanhaven i Odense i august 2011 begyndte at forberede Williams skifte til elev på Nørrebroergskolen - i august 2012.

- Det er fast praksis hos os. Sådan har vi gjort i alle de 12 år, jeg har arbejdet på Platanhaven, siger pædagog Lene Abildgaard, der deltager i mødet sammen med ergoterapeut Birgitte Brandt og fysioterapeut Anne Willads for blandt andet at vise skolens personale den film om Williams liv, vaner og hverdag, børnehaven har lavet.

Der er klip med William i svømmehallen, ved frokostbordet og i musikgruppen. Og der er klip, der viser, hvordan han reagerer og kommunikerer. Og så er det hele – som det er tilfældet for mange af de børn, der siger farvel til Platanhaven og får deres egen film – suppleret med en mappe med billeder og grundige, skriftlige kommentarer.

- Vi prioriterer virkelig dette arbejde, fordi det er så vigtigt at fortælle om det enkelte barns ressourcer, så lærerne ikke skal begynde forfra. Og vi synes selvfølgelig, det er optimalt, at vi ser filmen sammen med skolen og en af forældrene, siger Lene Abildgaard og tilføjer:

- Men vi kan ikke tage det for givet. Der har været eksempler på, at vi som børnehaven skal manifestere os ret tydeligt over for en skole, men så kan de som regel godt se ideen.

TÆNKER PÅ FORÆLDRENE

Den udfordring har Platanhaven ikke i forhold til Nørrebro-skolen. Her er det en fast procedure, som indgår i skolens samarbejdsaftale med de børnehaver, der – ligesom depechen i et stafetløb – sender børnene videre i systemet.

Og ifølge skoleleder Berit Nielsen Plotnikof handler det ikke kun om hensynet til det enkelte barn og skolens mulighed for at bygge videre på det fundament, børnehaven har støbt. Den systematiske overlevering er mindst lige så vigtig for forældrene:

Fire medarbejdere fra Platanhaven og syv fra Nørrebro-skolen deltog – sammen med Williams mor – da børnehaven midt i august overleverede al deres viden om William til de nye voksne i hans liv.

- De er næsten altid dybt bekymrede, når de kommer her med et barn med ganske særlige behov og tænker på, hvad vi kan gøre for deres datter eller søn. Når de hører ordet "skole", tror de måske, at barnet skal til at lære geografi og er uden opsyn i frikvartererne. Det er dem, vi skal give tryghed og vise, at vores skoletilbud tager individuelle hensyn og nærmest er en fortsættelse af børnehaven, siger Berit Nielsen Plotnikof.

Det er nøjagtig den pointe, som Williams mor fremhæver før mødet med personalet fra børnehaven og skolen. Signe Sørensen siger:

- Min mand og jeg ved nu, at børnehavens omsorg for William fortsætter i skolen. Og vi ved, at skolen ikke starter helt fra scratch...

SKOLESKIFTET:

August 2011

Platanhaven har den første – uformelle – samtale med Williams forældre om, hvordan skiftet fra børnehave til skole skal håndteres

Efteråret 2011

William testes af en psykolog fra PPR – her deltager medarbejder fra Platanhaven som "tolk"
William beskrives af en pædagog, ergo- og fysioterapeuter samt tale-, høre- og synsrådgivere (en tværfaglig såkaldt "udviklingsbeskrivelse")

Vinteren
2011-2012

William visiteres til Nørrebro skolen

Marts 2012

Lærer, psykolog og leder fra Nørrebro skolen møder William i børnehaven og får en overordnet beskrivelse af drengen. Mødet afgør, hvilken klasse William placeres i

Maj 2012

Enkelte af Williams nye lærere og pædagoger besøger børnehaven. De får en grundigere beskrivelse af drengen, laver deres egne observationer og filmoptagelser

Juni 2012

Nørrebro skolen inviterer til to praktikdage, hvor William deltager i undervisningen – ledsaget af først børnehaven og efterfølgende forældrene (børnehaven er ikke forpligtet til at være med, men ser det som en "ekstra service")

August 2012

Første skoledag – og afsluttende fællesmøde for børnehaven, skole og Williams mor.

Jeg har virkelig glædet mig til i dag. Mødet viser, hvor seriøst man arbejder med at give min søn en god start i skolen, siger Signe Sørensen.

EN SKØN DRENG

WILLIAM ER EN SKØN DRENG ...

Sådan indledes den omfattende beskrivelse, som Platanhaven afleverede om William til Nørrebro skolen.

Her fortælles det blandt andet om William, at han ...:

- er født med en meget sjælden genetisk mutation, lider af svær epilepsi, er synshandicappet og har ikke noget sprog
- er afhængig af voksenhjælp og hjælpemidler i alle situationer i hverdagen
- sidder i en særlig stol, men anvender også stå- og gangstativ – og i øvrigt bruger ortopædisk fodtøj. Når han er i ståstativ, bruger han fodkapsler for at modvirke, at han belaster fødderne for meget på indersiden
- er afhængig af lift, hver gang han skal flyttes – af sikkerhedsmæssige årsager er der lavet specialesyet sejl, fordi han er meget motorisk urolig
- ofte har sine hænder eller fingre i munden, og for at forhindre, at han får bidt for meget i dem, bruger han efterhånden i en stor del af sin vågne tid armskinner – børnehaven prøver andre muligheder for at øge hans bevægelsesfrihed
- er en glad og tålmodig dreng, når han ikke er plaget af sine anfald. Han giver udtryk for ubehag og græder, når han har ondt, får anfald, eller når der er et anfald på vej. Han trøstes ved, at den voksne holder ham tæt, snakker beroligende til ham og tilbyder ham sutten
- nyder at være i bevægelse. Men som alle andre har William også brug for ro, og det er op til de voksne at tolke, hvornår han har brug for hjælp til at falde til ro

SE PLATANHAVENS FILM OM WILLIAM PÅ WWW.I-SKOLE-NU.DK

VEJEN VISE

Vi vidste godt, at den dreng aldrig ville lære alfabetet, og så var der heller ikke grund til at bruge tid på det. I stedet koncentrerede vi os om de områder, hvor han godt kunne flytte sig

Allan Søgaard-Andersen, afdelingsleder på Specialundervisningscentret Østerbyskolen

R VEJEN

Fokus på hver enkelt elevs styrker er basis for den skolegang, som Specialundervisningscentret Østerbyskolen i Vejen tilbyder. Det såkaldte Årshjul er med til at skabe overblik - ikke mindst for forældrene

For nylig sagde Specialundervisningscentret Østerbyskolen i Vejen farvel til en dreng, der efter ti års skolegang ikke havde lært alfabetet. Til gengæld havde han lært at gå på biblioteket og låne lydbøger.

Det er - i koncentreret form - en af de fortællinger, som afdelingsleder Allan Søgaard-Andersen trækker frem, når han skal sætte ord på det pædagogiske arbejde, der driver ham og skolens øvrige 55 medarbejdere.

- Vi vidste godt, at den dreng aldrig ville lære alfabetet, og så var der heller ikke grund til at bruge tid på det. I stedet koncentrerede vi os om de områder, hvor han godt kunne flytte sig, siger Allan Søgaard-Andersen.

SER PÅ STYRKERNE

Historien flugter fint med, at den sydjyske specialskele tager udgangspunkt i den amerikanske psykolog Martin Seligman og hans teori, der kigger på den enkeltes styrker i stedet for svaghederne.

- Man går ikke her uden grund. Når vi modtager eleverne, er alt det dårlige i deres liv grundigt beskrevet. Vi griber fat i det gode - i deres styrker - og på den måde hjælper vi eleverne til at blive den bedste version af sig selv.

Det mål angriber skolen lige fra første skoledag - gennem leg og tværfaglig undervisning, som er systematisk formuleret i hver enkelt årgangs årsplaner.

Her beskrives de overordnede mål for den gruppe elever, det drejer sig om. Og derudover sættes der ord på alle de planlagte faglige aktiviteter - lige fra ambitionerne med musikundervisningen til praktiske færdigheder som hygiejne og opgaverne med at dække bord i spisepausen.

UD I MARKEN

- Mange af vores børn er slet ikke skoleparate, når de kommer her. Så vi siger ikke, at vi nu har matematik. I stedet vælger vi et tema - eksempelvis "gårdens dyr" - hvor vi kan putte alle former for fag ind. "Gårdens dyr" kan blandt andet kombineres med dansk, hjemkundskab, billedkunst og historie. Vi går for eksempel i marken eller i butikker for at handle, og på den måde træner vi eleverne og lærer dem noget, siger Allan Søgaard-Andersen.

Årsplanerne - eller årshjulet, som det også hedder - supplerer de individuelle mål, der er for enkelt elev. De justeres løbende - dels i samarbejde med forældrene, dels i forbindelse med den årlige vurdering af, om barnet fortsat skal visiteres til en plads på skolens specialundervisningscenter.

- Vi tester vores elever, men vi bruger ikke nødvendigvis de nationale tests, der gælder for folkeskolen. Vi ser på, hvad der giver mening for den enkelte elev og den faglige udvikling. Somme tider er det den nationale test, somme tider nogle andre, fremhæver Allan Søgaard-Andersen.

Om Østerbyskolen

Specialundervisningscentret Østerbyskolen har 110 elever og er en del af Østerbyskolen, som er en folkeskole i Vejen.

Eleverne er delt ind i tre grupper, hvor halvdelen har udviklingshæmning med behov for vidtgående specialundervisning. 22 er normalt-begavede, men i autisme-spektret. Endelig er der 35 elever med generelle indlæringsvanskeligheder.

De deler – ligesom "autismegruppen" – skolegård og faciliteter med Østerbyskoles øvrige elever. Og det er nogle af dem, der er målgruppen, når almenskolen i højere grad skal til at inkludere elever med særlige behov.

- Jeg skønner, at det kun kommer til at dreje sig om fem-ti af vores elever. Og i alle tilfælde sker det først efter en konkret vurdering af, om det enkelte barn vil have udbytte af at komme i almenskolen. Desuden bliver der tale om en forsigtig overgang, hvor man i begyndelsen kun er delvist med i den nye klasse, før der bliver taget endelig stilling, siger afdelingsleder Allan Søgaard-Andersen.

Årshjulet ruller fra første dag

SINDSSYGT GOD LOV

Derfor var han særdeles tilfreds, da han sendte en ung dreng ud i verden – uden kendskab til alfabetet, men med viden om, hvordan man låner lydbøger.

Det var en succes, at han nåede dertil – og hans eksempel indrammer hele Østerbyskolen tænkemåde.

- Når eleverne starter her, spørger vi os selv, hvad der er vigtigt for den enkelte. Og når de nærmer sig afslutningen, spørger vi, hvad han eller hun magter som 18-årig. Handler det om et beskyttet værksted, eller kan de bidrage til samfundet og tage et skånejob. Den sidste mulighed er vi sammen med kommunens UU-vejleder blevet endnu mere opmærksom på, efter at vi har fået STU-loven. Den er sindssygt god og noget af det bedste, der er sket inden for vores område, siger Allan Søgaard-Andersen.

Da Specialundervisningscentret ved Østerbyskolen i august tog hul på et nyt skoleår, blev de fire elever i 1C – og ikke mindst deres forældre – præsenteret for en detaljeret plan for hele skoleåret 2012-2013.

Planen fortæller blandt andet, at:

- det tilstræbes, at børnene som en del af den alsidige udvikling tilegner sig viden og færdigheder, som undervisningen i skolens grundlæggende fag kan bygge videre på
- leg skal udgøre et centralt element
- undervisningen skal tilstræbe, at børnene motiveres til at blande sig i skolens sociale fællesskab
- indholdet skal som minimum omfatte temaerne sprog og udtryksformer, natur og naturfaglige fænomener, det praktiske og musiske, bevægelse og motorik, sociale færdigheder samt samvær og samarbejde

I faget idræt skal eleverne i løbet af året gennemgå fire konkrete temaer:

- et sansetema, der blandt andet skal udvikle hjernens sanseapparat
- et boldtema, hvor der er fokus på struktur
- et gymnastik- og styrketræningstema, hvor der arbejdes med udstrækning og smidighed
- et cirkustema, hvor der arbejdes med akrobatik og klovnerier og afsluttes med en forestilling

TÆT PÅ THOR

De kalder det skole, og så skal man også lære noget. Sådan siger Birgit Thomsen, der er mor til 14-årige Thor. Men det kommer han også til, det tror hun på. For Thors skolegang er indtil nu gået meget bedre, end forældrene frygtede, da han startede i 1. klasse

Det har været nogle hektiske dage. I den første uge af det nye skoleår har 14-årige Thor nemlig brugt al sin energi på at falde til i sin nye klasse – ungdomsafdelingen på Rosenvængets skole i Viborg, hvor han skal være elev i de næste tre år.

- Han mangler overskud, og da han vågnede i morges, fik han et epileptisk anfald, forklarer hans mor, Birgit Thomsen, da hun denne formiddag afleverer sin søn et par timer efter, at de syv øvrige elever er mødt.

Egentlig er omgivelserne og miljøet ikke specielt nyt. Thor – der er uden talesprog, har multiple funktionsnedsættelser og skal have hjælp til alle praktiske ting – har været elev på Rosenvængets skole siden 1. klasse. Men alene det at skifte fra junior- til ungdomsafdelingen med nye lærere og kammerater tærer altså på kræfterne.

Både Thors og forældrenes. Han er træt. De er bekymrede.

SKEPTISKE, USIKRE, OPPE PÅ MÆRKERNE

- Som far og mor er man mere bange for sådan et skifte end børnene er. De seneste år har Thor gjort store fremskridt, og vi er da spændte på, om den udvikling fortsætter i ungdomsafdelingen. Vi spekulerer selvfølgelig over, om de nye lærere kan aflæse Thor, eller om han bliver frustreret, siger Birgit Thomsen.

Sådan har det altid været. Både da han startede i skolen, og da han tre år senere rykkede op i juniorafdelingen. I begyndelsen var forældrene både "skeptiske, usikre og oppe på mærkerne", fordi de havde svært ved at forbinde begrebet "skole" med deres søn. De frygtede, at der blot var tale om en form for "aflastning".

- Vi kunne jo godt se potentialet i ham og ønskede ikke, at han bare kom i skole for at blive underholdt. Han ville – og vil – gerne stimuleres og er bedre tilpas, når han bruger hjernen, understreger Birgit Thomsen og fortsætter:

Annemette Kjellerup Seigneuret (tv) tager imod Thor, som har haft en langsom morgen og møder lidt senere. – Men nu er du klar til lidt ballade, ikk', spørger hans mor, Birgit Thomsen til sønnens store fornøjelse.

- De kalder det skole, og så skal man også lære noget. I Thors tilfælde handler det ikke om dansk og matematik, men om alt det andet, hvor han – på trods af sit handicap – kan udvikle sig.

HUN KENDER HANS HISTORIE

Heldigvis er det stort set gået godt i alle årene. Og det er også derfor, Thors forældre umiddelbart er positive i deres forventninger til sønnens seneste skifte. Det giver tryghed, at han allerede kender lidt til nogle af de andre børn. Og den tryghed forstærkes kun af den måde, som lærerne – ikke mindst Thors kontaktlærer Annemette Kjellerup Seigneuret – har modtaget drengen på.

Hendes arbejde med at lære Thor at kende begyndte allerede før sommerferien, hvor hun på et møde med Thors forældre, terapeuter, kommunikationsvejleder og daværende lærere fik overdraget al den viden, juniorafdelingen havde om drengen.

Derfor ved Annemette Kjellerup Seigneuret på forhånd, at

Thor blandt andet er glad for sanserummet, Kim Larsens sange og turene i varmtvandsbassinet.

Hun ved, at han er glad for at høre historier – lige nu er det Drengene fra Sankt Petri, det handler om.

Hun ved, han holder af sin nye iPad og applikationen "moment diary", der får drengen til at smile, når han ser video-film, billeder og fortællinger fra hans hverdag.

Og så ved hun, at han ofte spænder alle muskler og fibre – også når han skal spise, og det derfor er noget af det første, hun skal fokusere på.

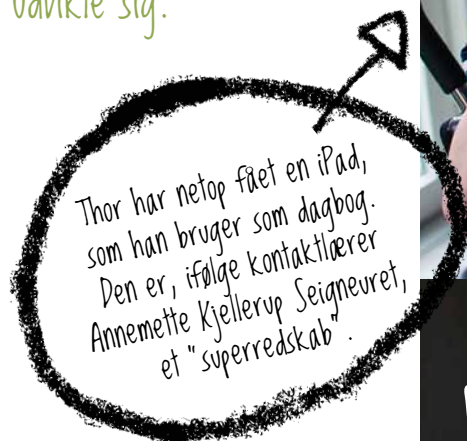
Det er alle de ting, Annemette Kjellerup Seigneuret skal bygge videre på, og i den første uge af skoleåret har hun sågar inddraget en fridag for at være helt tæt på drengen.

- Målet er jo, at han skal falde hurtigt til i sine nye omgivelser. Og de første dage er bare så vigtige, siger klasselæreren.

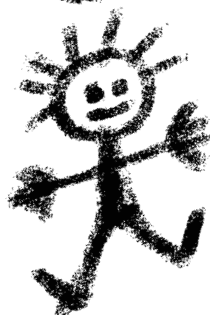

- De kalder det skole, og så skal man også lære noget. I Thors tilfælde handler det ikke om dansk og matematik, men om alt det andet, hvor han - på trods af sit handicap - kan udvikle sig.

Thor har netop fået en iPad, som han bruger som dagbog. Den er, ifølge kontaktlærer Annemette Kjellerup Seigneuret, et "superredskab".

SKRÆMMENDE FREMTID

Efter de første intense dage forventer Annemette Kjellerup Seigneuret, at hun kommer til at tilbringe 15 timer om ugen sammen med Thor.

Og efter de første dage er drengens mor bestyrket i håbet om, at det nok skal gå.

- Min største bekymring handler i virkeligheden slet ikke om skolens professionelle formåen. Den handler om, at vi lever i en krisetid, hvor besparelser betyder, at det bliver svært at holde standarden. Jeg fornemmer så småt, at vi på nogle områder er på vej mod mere opbevaring, siger Birgit Thomsen.

Og om tre år er Thor færdig med skolen og skal igen skifte miljø?

- Ja, og det er frygtelig, frygtelig skræmmende at tænke på. Jeg er bange for, at vi ikke selv får indflydelse på, hvad der så skal ske med Thor. Vi får næppe selv mulighed for at vælge blandt en række tilbud. Det bliver take it or leave it. De tre år kommer til at gå alt for hurtigt...

Dialog som princip

Det er ikke kun i tilfældet Thor, Rosenvængets skole involverer forældrene.

Tværtimod er det princip så afgørende for skolen, at den i samarbejde med Landsforeningen LEV har været med til at lave en hjemmeside, der blandt andet handler om dialogen mellem skole og hjem.

Her fremhæves det, at "folkeskolen er for alle" – og det mantra får følgende ord med på vejen:

"Verdens smukkeste lovgivning – hvis en lovgivning da kan være smuk."

- Som forældre kan det være en hurdle at vide, at ens barn skal i specialskole. Vores opgave er at forsikre alle forældre om, at skolen også rummer plads til deres barn og vise, hvordan vi med individuelle elevplaner kan flytte alle, siger Annemette Kjellerup Seigneuret fra Rosenvængets skole.

Men det er ikke kun skolen, der skal bidrage:

- Som forældre er det vores opgave at støtte skolens ideer og initiativer. Men vi skal ikke kun være medspillere. Vi skal også være "kritiske" og spørge skolen, hvorfor de gør, som de gør, siger Birgit Thomsen, som er mor til Thor og selv har oplevet værdien af den tætte dialog:

- De individuelle planer, der har været lavet for ham, har været utroligt vigtige, siger hun.

LÆS MERE HER:
www.foraeldredialog.dk

MINISTEREN SPRANG UD SOM VIKAR

Christine Antorini havde aldrig besøgt en specialskole, før hun tilbragte en time i en indskolingsklasse i Hillerød. Her fik hun indblik i de mange forskellige læringsstile - og lille Sander fik lov til at rode op i vikarens krøller

Til daglig er hun chef for hele butikken.

Men en torsdag morgen midt i august lagde undervisningsminister Christine Antorini (S) sin fine titel til side, da hun sagde ja til at lege vikar for 11 elever i indskolingsklassen i Skolen ved Skoven i Hillerød.

"Vikar" er måske så meget sagt. Klassens tre faste og meget erfarne lærere og pædagogmedhjælperen er også til stede, ligesom en af pigerne - i kraft af sin meget svage fysiske formåen - har sin helt egen støtteperson.

Men selv om der er voksne nok, er der også plads til Antorini. Eller "Christine", som hun præsenteres, da hun dukker op midt i den gemmesang, som halvdelen af eleverne og tre af de voksne er i gang med.

- Skal jeg også rejse mig op, spørger hun, da de voksne lidt senere svinger et farverigt lagen og leger blæsevejrs med børnene.

KRØLLER OG KRAMMER

Det skal Christine, som aldrig før har besøgt en specialskole. Og hun skal lige vænne sig til nogle af børnenes direkte væremåde – som da Sander, der både kan gå og stå, men ikke har noget talesprog – hiver fat i hendes bluse for at sige goddag.

Det tackler hun diskret. Og Sander når både at rode op i Christines krøller og får også en krammer, før vikaren forlader "sansemotorikken" og præsenteres for den gruppe, der arbejder med "billeder". Her er hun tæt på at tabe både næse og mund.

- Nej, hvor er den smart, siger Christine, da hun får lov til at prøve Joshuas talemaskine.

Han har kun gået i skole i to dage, så det er hans forældre og pædagogerne i børnehaven, der har fodret computeren, så Joshua er i stand til at føre samtaler og forklare sig.

- Hvordan lægger I alt det nye ind, spørger ministeren nysgerrigt de voksne.

ISBJØRNER IB SPISER FISK

Lidt senere samles hele indskolingsklassen i rundkreds, hvor klasselærer Johnny Christiansen med gråt hår og hestehale blander billeder, ord og tegn til tale i en pærevælling, når han synger, taler og gestikulerer eleverne igennem klassens navne, ugens dage og vejrudsigten.

Vikaren følger med så godt hun kan, men læner sig lidt mere tilbage for bare at iagttage, da Søslangen Susie får selskab af Isbjørnen Ib på den færge, som i løbet af året skal fyldes med tøjdyr, der siger sjove lyde og også kan være farlige.

Eleverne siger "ssssssss" og "iiiiiii" og får på skift lov til at kravle ned på gulvet og være den fisk, som Ib skal fange – og spise. Nogle skal dog bæres og løftes, men spist bliver de alle.

ER DET NORMALT ...?

- Det er vildt interessant at se, at I bruger så mange læringsstile for at få alle børnene med, siger vikaren i frikvarteret, hvor Johnny kort fortæller hende om lærernes grundlæggende pædagogiske principper, der handler om skabe struktur og rutiner og være både visuel og konkret.

Først var Sander ved at hive blusen af den nye vikar. Senere fik han en krammer af Christine, før han rodede rundt i vikarens krøller.

Antorini: Nej, jeg lukker ikke specialskolerne

- Egentlig troede jeg, at specialskolerne opdelte eleverne efter de forskellige handicap og diagnoser. Det er jo slet ikke tilfældet her. Nogle af børnene var helt med på, hvad det hele gik ud på, andre havde vist lidt sværere ved det. Hvordan er det at have et læringsrum, hvor spændet er så stort, spørger ministeren, som også vil vide, om det er "normalt" at arbejde med blandede børnegrupper.

- Det er det. Men ofte deler vi også eleverne op i mindre grupper, hvor funktioner, kompetencer og adfærd matcher. Da timen startede, indledte vi netop med tre grupper – for eksempel er de to drenge, der sad for sig selv og fik historie, ofte meget aktive, forklarer lærerne.

- Selvfølgelig. Jeg tænkte jo ikke på, at det var derfor, de sad der, konstaterer vikaren, før hun får fri – belært og med indblik i endnu et hjørne af sin butik.

Hun har gjort "inklusion" til et stort tema i Folkeskolen. Men det betyder ikke, at undervisningsminister Christine Antorini er i gang med at jage specialskoler.

Det forsikrede hun, da hun efter sin time som vikar i indskolingsklassen på Skolen ved Skoven mødte skoleleder Ole Birger Nissen og Dorthe Sørensen – mor til Tobias i 6. klasse og medlem af forældrebestyrelsen.

- Der er desværre kommet et billede af, at nu skal specialskoler nedlægges. Det er både ærgerligt og forkert, når man i aviserne kan læse noget med, at der nu kommer en masse børn med forskellige handicap og hænger i gardinerne og ødelægger hele undervisningen. Ud over at det er enormt respektløst for de børn, vil jeg gerne have manet det billede i jorden, siger hun og fortsætter:

- Forestillingen om, at vi nu lukker samtlige specialskoler og siger værsgo venner, nu er det den almindelige skoles opgave, er ganske enkelt ikke rigtig. For nogle børn er det bedste læringstilbud en special-

Hele paletten af ord, billeder og tegn til tale blev taget i brug, da hele indskolingsklassen samlede sig i rundkreds - og Christine Antorini især hæftede sig ved, at der var tale om børn med mange typer af handicap og behov for mange læringsstile.

Nej, jeg lukker ikke specialskoler, og ja, forældrene skal naturligvis involveres, forsikrede ministeren, da hun efter sin vikartjans blandt andet mødte skoleleder Ole Birger Nissen.

skole, og sådan vil det fortsat være. Målet er at inkludere en elev med særlige behov i hver tredje klasse – men der vil stadig være børn, som har behov for specialklasse og specialskole.

INKLUSION SKAL VÆRE REEL

Så sent som dagen forinden har Christine Antorini lanceret en Inklusionsrådgivning, som kommunerne kan trække på. Der er også afsat penge til opgaven. Og hun er på vej med et Nationalt Videncenter for Inklusion og Specialundervisning.

Det lyder alt sammen fornuftigt, men Ole Birger Nissen spekulerer på, om den almene skole også vil få ressourcer og viden til at lave handleplaner for de "nye" elever:

- Det nytter jo ikke noget, hvis barnet bare passes ind i et system eller en klasse. Barnet skal være reelt inkluderet og være en reel del af fællesskabet, siger han.

- Ja, men allerede i dag er der børn, der får den støtte i Folkeskolen, svarer Christine Antorini og tilføjer:

- En af de store udfordringer bliver, hvordan vi trækker bedre på PPR-ressourcerne. Når et barn trænger til støtte i dag, svarer vi ved at bestille en stor PPR-udredning, og så kan der gå et år, før den er færdig. Der bruges enormt mange ressourcer på det område, men med Inklusionsrådgivningen skal vi sætte fokus på, hvordan vi godt kan gøre noget her og nu i kommunerne. Og i den nye læreruddannelse bliver specialpædagogik en kompetence, alle skal have med. Som minimum som basisviden, understreger Christine Antorini.

- Det er meget fint og hamrende vigtigt. Men pædagoguddannelserne bør også have det løft. De møder også vores børn, og når det handler om inklusion, er specialviden et must, noterer Dorthe Sørensen – og får at vide, at det skam

også indgår i uddannelsesminister Morten Østergaards planer for den reform, han forbereder.

FORÆLDRENE SKAL MED

Som mor er Dorthe Sørensen ikke mindst optaget af, om ministeren i tilstrækkelig grad husker at involvere forældrene, når skolerne for alvor går i gang med at inkludere. Den bekymring deler Ole Birger Nissen, som mener, at forældrene umiddelbart ikke har fyldt nok.

- Vi står over for en kæmpe udfordring med de børn, der er tale om. I nogle tilfælde er det slet ikke muligt at sætte samme rammer og krav til undervisningens indhold, som man typisk gør i den almindelige skole. Når vi taler om børn med særlige behov, skal forældrene i høj grad inddrages – ligesom vi gør hos os, når vi sætter os sammen med forældrene og fastlægger realistiske mål for det enkelte barn, siger han – og får det ønskede svar fra ministeren:

- Det er rigtigt, at vi skal inddrage forældrene. Det tætte samarbejde med dem er vigtigt både hos jer og i den almindelige folkeskole. Men vi har også kontakt til forældreorganisationer, for når det drejer sig om børn med forskellige handicap, er det vigtigt at sprede den rigtige viden. Vi forbereder derfor i fællesskab en kampagne, hvor vi blandt andet klæder skolebestyrelserne på, afslører hun og konkluderer, at hele indsatsen bag inklusionen sådan set hviler på en "ret enkel filosofi":

- Vi løfter vores viden om børn, der har meget forskellige behov for støtte, så de kan få den støtte, de har brug for. Enten sammen med kammeraterne i den almindelige folkeskole eller på en specialskole.

NU HOPPER JONAS - ENDELIG - AF GLÆDE

Med et års forsinkelse har Jonas endelig fået lov til at komme i skole efter et absurd forløb blandt politikere og embedsmænd i Nordfyns Kommune

På papiret så det godt ud, da Nordfyns Kommune i juni 2010 vedtog at oprette en specialskole for børn med store indlæringsvanskeligheder.

Den beslutning vakte glæde hos Susanne Bjerre og Ulrik Knudsen, fordi den gav dem ro i sindet og vished for, at deres fem-årige søn Jonas – der er født med Downs – dermed havde udsigt til et fornuftigt skoleliv.

Men det var før, afgørelsen om den nye specialskole udviklede sig til et grimt lokalpolitisk drama, som gjorde otte-ti forældrepar og børn til kommunale kastebolde. Og derfor er det først nu – knap to år og et mareridt senere – at familien fra landsbyen Kusterslev kan ånde lettet op.

20. august i år begyndte Jonas – endelig – at gå i skole. Og Susanne Bjerre nyder, når hendes nu syv-årige søn hver morgen tager skoletasken i hånden og sætter sig ind i taxa'en med ordene "hej mor, ha' en god dag".

- Og det er jo dejligt efter det her frustrerende forløb, som Susanne Bjerre siger.

SKAL VÆRE I NÆROMRÅDET

Problemerne begyndte, da kommunalbestyrelsen i Nordfyns Kommune i marts sidste år udskød skolestarten for skoleåret 2011-2012 og samtidig besluttede, at der slet ikke skulle være nogen specialskole på Nordfyn. Man mente, at udgiften var for høj og kommunen for lille.

På det tidspunkt var Jonas visiteret til at starte i skolen i august sidste år. I stedet blev han tilbudt en plads i Odense eller Middelfart, men forældrene valgte at lade ham blive i børnehaven i Sønderløse i yderligere et år – indtil der var fundet en lokal løsning.

- Det er vigtigt for os, at han går i skole i nærområdet og i sin fritid kan møde de børn, han går i skole med, forklarer Susanne Bjerre.

VISITERET UDENOM PPR

Familien kendte intet til de alternative planer, kommunen puslede med, før forældrene i november 2011 pludselig fik at vide, at Jonas – uden om PPR – var ved at blive visiteret til et andet tilbud: distriktsskolen i Særslev. Her skulle skolelederen udfylde visitations-grundlaget, selv om han overhovedet ikke kendte Jonas.

Umiddelbart efter blev den afgørelse stillet i bero, og i februar i år fik parret besked om, at Jonas i stedet skulle starte i specialklasse-rækken "Regnbuen" på Bogense Skole. En afdeling, der aldrig tidligere havde haft så "tunge" børn i gruppen.

- Her var PPR heller ikke involveret, og der blev ikke lavet en ny pædagogisk vurdering af Jonas, mindes Susanne Bjerre og Ulrik Knudsen.

De allierede sig med andre frustrerede forældrepar og den lokale støttegruppe for nordfynske handicapfamilier og påviste sammen med en konsulent fra Landsforeningen LEV blandt andet, at Regnbuens personale ikke var klædt til strækkeligt på til at klare de udfordringer, som de nye børn bød på. Eksempelvis rækker et otte timer langt kursus i tegn-til-tale ikke langt.

REDDET PÅ STREGEN

Først på sommeren mødtes forældrene blandt andet med borgmesteren og kommunaldirektøren, som gav udtryk for, at forløbet ikke havde været godt nok. De lovede blandt andet at skaffe ekstra pædagogiske ressourcer til Regnbuen.

Derfor troede alle involverede, at sagen var ved at lande. Og omkring sankthans i år var forældrene til de fire børn, der skulle starte i Regnbuen, sikre på, at sagen var landet.

Men Familieudvalgets endelige indstilling blev afvist i Økonomiudvalget – og 2. juli blev Jonas' forældre orienteret om, at tilbuddet om at lade Jonas starte i Regnbuen ikke længere eksisterede.

- Han skal i skole nu. Han er skoleklar, indskærpede de overfor Nordfyns Kommune og var klar til at lade ham gå i skole i Middelfart.

Men på et ekstraordinært møde i kommunalbestyrelsen 4. juli, hvor adskillige politikere måtte melde afbud på grund af ferie, ændrede tingene sig igen.

Og 6. juli – en måned og syv dage før den officielle skolestart – fik forældrene at vide, at Jonas og tre andre udviklingshæmmede børn var reddet på stregen og skulle begynde i Regnbuen under – forhåbentligt – forsvarlige forhold. Som en lille krølle på halen blev skolestarten – naturligvis – udsat en uge, fordi Regnbuen skulle bygges om.

BURDE HAVE KOSTET HOVEDER

- Jeg har været godt og grundigt sur på kommunen. Vi har stået fuldstændig magtesløse og været meget frustrerede. Jeg arbejder selv som daglig leder på en fabrik, og i min verden havde sådan et forløb kostet hoveder, siger Ulrik Knudsen og suppleres af Susanne Bjerre, der har brugt sin Mayland-kalender som dagbog og kan lyde helt fortvivlet, når hun kigger tilbage:

- Ja. Når man sidder over for politikere, kommunaldirektøren og en PPR-chef, tror man jo på, hvad de siger. Men det er bare sket så mange gange, at det ikke holdt. Det har været så skuffende, siger Susanne Bjerre.

I dag nøjes forældreparret med at koncentrere sig om Jonas. Og de er glade for, at de første uger er gået "rigtig, rigtig godt". Og de er sikre på, at de praktiske ting, der endnu ikke er helt klarhed over, nok skal løse sig.

- Det er jo ikke skolens skyld alt det her, siger Susanne Bjerre.

Jonas og hans mor.

Borgmesteren:
Jeg skammer mig ikke

- Kæden hoppede af, og der opstod en brist imellem administrationen og politikerne.

Sådan forklarer Morten Andersen – Venstreborgmester i Nordfyns Kommune – årsagen til det kaotiske forløb omkring specialsolen.

"Bristen" består i, at embedsmændene ikke i tilstrækkelig grad formåede at fortælle alle politikerne, hvordan man skulle udmønte de besparelser, der var blevet vedtaget.

- Vi følte os ikke tilstrækkelig orienteret om de forskellige tiltag, siger Morten Andersen og understreger, at administrationen ikke forsøgte at skjule forskellige konsekvenser. Ifølge borgmesteren handlede det om "for ringe kommunikation".

- Men jeg kan sagtens forstå forældrenes frustrationer og den tvivl de har haft om, hvor deres børn skulle starte, siger Morten Andersen og fortsætter:

- Det har ikke været kønt, men jeg skammer mig ikke over forløbet. I kommunen har vi lært meget af det, og jeg glæder mig over, at Jonas' og andre børns forældre har fået opfyldt ønsket om en lokal løsning. Vejen har været meget lang, men målet er nået.

FACTS

OM SPECIALUNDERVISNING

NYE REGLER FOR SPECIALUNDERVISNING PR. 1. AUGUST 2012

Specialundervisning eller anden specialpædagogisk bistand gives til elever i specialklasser og på specialskoler. Desuden er det sådan, at kun hvis eleven har brug for støtte i mere end 9 ugentlige undervisningstimer i den almindelige klasse, taler man her om specialpædagogisk bistand.

- Ved vurderingen af, om eleven skal have støtte i den almindelige klasse, skal der lægges vægt på, om eleven kan have udbytte af undervisningen og kan deltage aktivt i det sociale fællesskab i den almindelige klasse.
- Henvisning til specialklasse eller specialskole forudsætter, at dette vil være mest hensigtsmæssigt på baggrund af elevens svære funktionsvanskeligheder.

SPECIALPÆDAGOGISK BISTAND I SKOLEN OMFATTER:

- Rådgivning af forældre.
- Særlige undervisningsmaterialer og tekniske hjælpemidler som er nødvendige for elevens undervisning.
- Særlig tilrettelæggelse af undervisningen i folkeskolens fag og fagområder.
- Undervisning og træning i funktionsmåder og arbejdsmetoder med henblik på at afhjælpe elevens funktionsvanskeligheder.
- Personlig assistance.
- Særligt tilrettelagte aktiviteter i tilslutning til specialundervisningen.

HVIS DIT BARN HAR BRUG FOR SPECIALUNDERVISNING

- Snak med skolelederen, som har ansvaret for at indstille til Pædagogisk Psykologisk Rådgivning (PPR) efter samråd med dig.
- Forældre, der finder, at deres barn har behov for mindst 9 klokketimers støtte om ugen, kan bede om en PPR-vurdering af deres barn.
- PPR-vurderingen kan efter samråd med dig evt. suppleres med udtalelser fra andre sagkyndige.
- PPR-vurderingen fremsendes skriftlig til skolens leder med kopi til elevens forældre.

- Skolens leder træffer afgørelse om iværksættelse af specialundervisning inden for skolens rammer.
- Der skal lægges betydelig vægt på forældrenes ønsker med hensyn til den nærmere tilrettelæggelse af den specialpædagogiske bistand.
- Beslutning om evt. tilbud om specialskole træffes af kommunalbestyrelsen.
- Forældrenes og elevens ønske med hensyn til den skolemæssige placering skal så vidt muligt følges.
- Forældre skal orienteres skriftligt om alle indstillinger, rapporter og beslutninger om iværksættelse af specialpædagogisk bistand.
- Skolens leder følger elevens udvikling og tager mindst én gang om året stilling til, om specialundervisningen skal fortsætte, ændres eller ophøre. Beslutningen træffes på grundlag af PPR-vurdering og efter samråd med elev og forældre.

HVIS DU VIL KLAGE OVER KOMMUNENS TILBUD OM SPECIALUNDERVISNING

- Inden 4 uger efter modtagelse af afgørelse kan der klages til Klagenævnet for Specialundervisning. Der kan både klages over et tilbud eller afslag på en foranstaltning. Der kan også klages over det nærmere indhold af foranstaltningen.
- Klageprocessen igangsættes ved at forældre indsender klagen til den myndighed, der har truffet afgørelsen. Herefter skal denne myndighed genvurdere sagen inden 4 uger efter modtagelse af klagen.
- Hvis forældrene heller ikke kan acceptere den nye afgørelse, skal de inden 4 uger give besked til myndigheden om, at de fastholder klagen. Herefter sender pågældende myndighed automatisk klagen videre til Klagenævnet samtidig med at forældrene underrettes om sagens fremsendelse.

FOLKESKOLELOVEN GÆLDER OGSÅ FOR BØRN, DER FÅR SPECIALUNDERVISNING. HERUDOVER GÆLDER:

- Bekendtgørelse om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand.
- Vejledning om folkeskolens specialundervisning og anden specialpædagogisk bistand.

EN MULIGHED FOR AT TÆNKE NYE TANKER

Specialisterne fra VISO kan være et middel til at få lukket op for forståelsen af et barn, som man ellers ikke kan trænge ind til

Hvis man oplever store kommunikative udfordringer i samspillet med sit barn, så kan det være en god ide at få VISO på banen. De har mulighed for at lave en grundig udredning, der kan give barnets netværk nogle helt nye tilgange til barnet.

LEV Bladet har talt med Bettina Snebang, kommunikationsvejleder på Rosenvængets Skole i Viborg, VISO-specialist og tovholder for det netværk af kommunikations-udredere og specialister, der i VISO-regi laver kommunikative udredninger for børn og unge med multiple funktionsnedsættelser uden et talesprog. Hvad kan VISO? Hvordan fungerer VISO? Og hvordan kan et sagsforløb være?

HVAD ER VISO?

Bettina Snebang (BS): - VISO er den nationale Videns- og Specialrådgivningsorganisation inden for det sociale område og specialundervisning. VISO tilbyder gratis rådgivning og udredning til landets kommuner, borgere, institutioner og tilbud, når kommunen har behov for supplerende ekspertise, viden og erfaring.

HVEM KAN BRUGE VISO?

BS: - Alle, der har et barn eller et ungt menneske med store kommunikative udfordringer, kan sammen med sin sagsbehandler eller PPR kontakte VISO for at få hjælp.

KAN DU BESKRIVE EN TYPISK SAG?

BS: - Typisk handler sagerne om børn, der er meget sårbare i deres kommunikation, ikke har mulighed for at udtrykke sig eller ikke bliver set, og derfor ender ud i at handle selvskadende, skriger meget, slår...

- Det kan være fordi, man i barnets netværk ikke forstår dets kommunikation, at det handler selvskadende. Det er meget ulykkeligt og frustrerende for alle parter! Når man henvender sig til os, kan der allerede være et langt forløb – nogle gange for langt.

HVORDAN ER ET TYPISK SAGSFORLØB?

BS: - Et typisk forløb starter med, at Central-VISO får en henvendelse fra en kommune. Hvis det handler om hjælp til en kommunikativ udredning, sendes den videre til Rosenvængets Skole. Herefter vil jeg eller en af mine fem kolleger i leverandør-netværket få opgaven. Hvis den lander på mit bord, vil jeg som udgangspunkt orientere mig om, hvad der ønskes hjælp til og læse alle dokumenter, sagsakter og beskrivelser, som er sendt med henvendelsen.

Efterfølgende samles alle implicerede til et indledende møde. Det vil sige forældre, lærere, pædagoger, fagpersoner som synskonsulent, fys- og ergoterapeut, psykolog, PPR og

sagsbehandler. På dette møde vil der vil ske en forventningsafstemning og en præcisering af både selve problemstillingen og mit forslag til det videre forløb. Når dette er afstemt, kan forløbet gå i gang.

Selve forløbet består af videoobservationer både i skolen og hjemmet og efterfølgende videoanalyse efter VIKOMs principper, som er særlig tilrettet mennesker med multiple funktionsnedsættelser og uden et talesprog.

BS: - Jeg er primært interesseret i at optage samspil, hvor eksempelvis lærernes og barnets indbyrdes kommunikation og samspil bliver tydeligt. Jeg har fokus på de gode samspil mellem barnet og samspilspartneren.

Bettina Snebang gennemser videooptagelserne med sit faglige netværk og alle noterer, hvad de observerer i forhold til mønstre, udtryksmåder og motiver til kommunikation. Analysen fører til en række såkaldte "undringsspørgsmål": Kan det tænkes, at han har en særlig interesse i ...? Eller hvad ville der ske, hvis du....? Efterhånden opstår der nye åbninger at tænke på, man ser flere muligheder.

BS: - Analysen gentages dernæst i barnets nære netværk – lærere, pædagoger, forældre etc. Vi lægger stor vægt på at bruge forældrenes og de nære personers viden. Alle kommentarer og undringspunkter bliver skrevet ned.

Bettina Snebang laver dagbogsnotater for hvert observationsbesøg, hvor hun kan komme ind på, hvad hun har set og tænkt i situationen. Dagbogsnotaterne sender hun til netværket samme dag, som besøget har været. Og så interviewer hun de helt nære – det vil sige forældre, kontaktlærere og pædagog, hvor fokus er det kommunikative samspil – både det fysiske og det kognitive: Hvad forstår han? Hvad er hans udtryksmåder? Hvordan har han det med omgivelserne?

VISO ER HJÆLP TIL SELVHJÆLP

Dermed er første del af analyse og observationsarbejdet overstået. Bettina Snebang forventer, at det vil have sat en masse tanker i gang hos både forældre, lærere og pædagoger. Måske har de fået lyst til af afprøve nye ideer?

- Men det er op til dem selv at gøre det og føre det ud i livet, som Bettina Snebang formulerer det.

Efter en lille pause laves en ny videoobservation og analyse. Fremgangsmåden er den samme som sidst. Anden halvdel af interviewet med de nære personer laves også.

Videoklip og diverse rapporter og interviews danner udgangspunkt for den endelige udredning.

BS: - Til allersidst inviteres alle dem, der har med barnet at gøre, til et møde. Her fremlægges den kommunikative udredning og alt det vi i fællesskab er kommet frem til ved hjælp af videoeksempler. Udredningen er nu klar fra min side, og jeg har lavet en rapport med den kommunikative udredning og pædagogiske overvejelser. Desuden er videoklippene samlet på en CD, der viser barnets forskellige udtryksmåder og muligheder for kommunikation i samspil.

- Herefter er det op til netværket, at føre overvejelserne og ideerne ud i livet. Vi taler om ekstremt sårbare børn og unge, som er helt afhængige af de muligheder, omgivelserne tilbyder. Hele filosofien er derfor, at man som pædagog, lærer, terapeut, forældre selv skal kunne få øje på de ting, der er mulighed for at forandre.

Fra indledende møde til udredningen er slut går der cirka tre måneder.

HVAD ER DET VISO KAN, SOM EKSEMPELVIS PPR IKKE KAN?

BS: - Vi har en helt særlig viden om og erfaring med børn med multiple funktionsnedsættelser uden et talesprog. Specifikt handler vores erfaring jo om, hvordan børn, som ikke benytter talen som deres primære udtryksmåde, kan kommunikere. Hvordan udtrykker de sig? Og hvordan og hvad skal der til for at støtte og udvikle det kommunikative samspil mellem børnene og deres omgivelser?

HVAD VAR DER SKET, HVIS VISO IKKE HAVDE VÆRET INDE OVER?

BS: - Der er risiko for, at børnene resignerer, trækker sig ind i sig selv. Det vil være en typisk måde at reagere på. Dermed vil de gå glip af meget læring, fordi de ikke bliver set og forstået rigtigt. At blive set på sine små signaler betyder alt!

ER MAN EN DÅRLIG FORÆLDER, HVIS MAN BLIVER NØD TIL AT HAVE VISO IND OVER I FORHOLD TIL UDREDNING AF EN PROBLEMSTILLING?

BS: - Man er absolut ikke en dårlig forælder – tværtimod. VISOs deltagelse kan være anledning til, at dem, der er omkring barnet, er samlet måske for første gang. Man hører hinandens synsvinkler, og det giver stor effekt og et fortsat samarbejde kan opstå. Jeg oplever heller ikke, at forældrene tager det som et personligt nederlag. I stedet glæder de sig over at få nye øjne på en svær situation.

VISO

VISO er den nationale Videns- og Specialrådgivningsorganisation. VISO rådgiver i sager om udsatte børn, unge og voksne samt børn, unge og voksne med handicap.

Man søger om hjælp i VISO gennem PPR eller sin sagsbehandler. Lærere og psykologer kan også henvende sig – men gennem sagsbehandleren eller PPR.

Læs mere om VISO på
www.socialstyrelsen.dk/viso

LEVS NYHEDSBREV

Hvis du vil følge med i, hvad der rører sig i forhold til mennesker med udviklingshæmning, så tegn et abonnement på nyhedsbrevet på www.lev.dk.

STØT DIG SELV

Støt mennesker med udviklingshæmning - meld dig ind i LEV på www.lev.dk og få gratis rådgivning, kurser og viden om dit barns handicap.

LEV PÅ FACEBOOK

LEVs facebook side, [FACEBOOK.COM/LANDSFORENINGENLEV](https://www.facebook.com/LANDSFORENINGENLEV), giver forældre til børn med udviklingshæmning mulighed for at finde hinanden og trække på hinandens erfaringer. Der er selvfølgelig også mulighed for at dele gode oplevelser og oplysninger om skoletilbud, hjælpemidler eller kommende kurser eller aktiviteter, som man mener kan have interesse for andre.